46.

Diſputatio Politica,

De

HOMAGIO

Quam

Aſſiſtente Supremi Numinis auxilio

Ampliſſimi & Spectatiſſimi Philoſophorum, in florentiſſima ad Salam Academiâ, ordinis conſenſu,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Sub Tutamine,

VIRI

Excellentiſſimi, Ampliſſimi & Præclariſſimi

DN. M. JOH-CHRISTFRIDI SAGITTARII, Hiſtoriarum & Poëſeos P. P. celeberrimi, Præceptoris & Fautoris ſui devotâ obſervantia jugiter proſequendi,

Placidæ diſcuſſioni ſubjiciet

JOHANN-GEORGIUS Seiferdt /
Budiſsâ-Luſatus.

Habebitur in Acroaterio philoſophico
Ad Aprilis.

JENÆ
Imprimebat CHRISTIANUS LAURENTIUS KEMPFFIUS.
ANNO M. DC. LI.

VIRIS

Magnificis, Experientiſsimis, Excellentiſsimis, Ampliſsimis,
Conſultiſsimis, Prudentiſsimis, virtute & eruditione multâ,
multiplicique rerum uſu, ac civili experientia eminentiſ-
ſimis, Clariſſimis.

DNNNN. COSS.
SYNDICO,
PRÆTORIBUS,
SENATORIBUS.

inclutæ Reipublicæ BUDISSINENSIS honoratiſſimis,
PATRIÆ PATRIBUS,

Dnnnn. Suis Munificis, Patronis, Fautoribus & Promotoribus perpetuo obſervantiæ & obſequii honore afficiendis,

Primitias haſce Academicas

In gratiſſimi animi, Studii Academici, ulterioriſque favoris & promotionis ſymbolum dicat, & inſcribit

Autor & Reſpondens.

DEO DUCE.

PROPILÆUM.

NEc olim defuiſſe Jurisjurandi religionem, ſatis ſuperque teſtatum eunt Hiſtorici quivis. Quid enim hoc tantum eſt, quod Megapolitanos movit, ut in voluntario exilio vitam trahere maluerint, dimiſſis domibus, ſepulchris, templis, fortunis, omnibus denique rebus neceſſariis, quam diſcedendo ab Achæis aliquod violatæ fidei ſignum præ ſe ferre? quid inquam, hoc tantum eſſe poteſt, niſi religio? aut quis tam demens eſt, ut putet M. Atilium Regulum alia vi, quàm jurisjurandi religione coactum ad hoſtem rediiſſe? neq; enim *neſciebat, quæ ſibi barbarus tortor pararet*, ut loquitur Horat. od. V. l. 3. neq; enim ignorabat, ſe ad crudeliſſimum hoſtem, & exquiſita ſupplicia proficiſci, ſed jusjurandum ſervandum putabat. Et hinc etiam fortaſſis eſt, quod Imperantes ſubditos arctiori vinculo ſibi devinctos futuros non crediderint quàm Juramento illo, quod communi nomine ſalutatur HOMAGIUM. Cujus materiam multiplici ſeſe utilitate & neceſſitate ipſam commendare, nec non à ſummis viris jamdudum ſatis collaudatam eſſe, apud omnes recte ſentientes hodiè in confeſſo eſt. Unde in veſtibulo hujus diſputationis lychnum medio in luce accendere non immeritò videremur, ſi utilitatis æquè & neceſſitatis elogio doctrinam hanc exornare laboraremus. Faxit itaque DEUS omnis boni fons & origo, ut ſuſceptum onus metam ſuam pertingat FELICITER!

§. I.

ETymologia Homagii toties variat, quoties voluerunt Autores. Nonnulli deducunt Homagium à Græco verbo, *ὀμόω*, quod idem ac *juro*; quia juramento interveniente ſolet præſtari: Alii dictum volunt ab *ὁμόω*, *unio*, quia per id ſubditi & Domini cenſentur uniti. Alii ab *ὁμοῦ ſimul*, & *ἅγιον ſacrum*, quaſi dicas, commune ſacrum, ſive juramentum. Quidam malunt eſſe vocabulum barbarum; de quibus conſulantur Lexicographi.

§. II. Sumitur porrò non uno eodemque modo Homagium enim quandoque *fœdus* ſignificat: quandoque accipitur pro *juramento fidelitatis, quod præſtat Vaſallus Domino*, de quo infra §. Nonnunquam ſumitur pro *juramento, quod Magiſtratus primum ſubditis jurat, & deinde ſubditi Magiſtratui*. Modo ſignificat *juramentum ex parte ſubditorum*, ut non attendatur, an princeps, ſive imperantium quicunque juraverint an minus. De quo in præſenti nobis ſermo erit. Germanis convenientiſſimo vocabulo eſt Huldigung / quaſi fidelitatis pactum Ein gedinng/ hold und trew zu ſeyn.

§. III. Homagium eſt *promiſſum ut plurimum jurejurando firmatum, quod ſubditi præſtant imperantibus, ſub quorum imperio habitant, in obedientia, fidelitatis & obſervantiæ certitudinem.*

§. IV. Genus eſt *promiſſum*: quod, cum ut plurimum jurejurando interveniente detur, quædam de *Juramento* ſunt exponenda. Requiritur vero animus, *Rationis compos & deliberatus*; quali non ſunt præditi pueri, amentes, ſtulti, phrenetici, aut qui alias judicio rationis, vel propter ætatem, vel aliquem defectum uti non poſſunt.

§. V. Deinde, *quod juramento promittitur, non ſit illicitum.* Nam ſi certum eſt, eum, qui juravit, aliquod factum ſuppoſuiſſe, quod revera ita ſe non habet, ac niſi id credidiſſet, non fuiſſe juraturum, non obligabit juramentum. Si dubium ſit, an non etiam ſine eo idem fuiſſet juraturus, ſtandum erit verbis, ut loquitur *Grot. lib. 2. de Jur. pac. & bel. cap. XIII.*

Digitized by Google

XIII. §. 7. Exemplum eſt, *Joſ. 9. v. 18.* & ſeqq. ubi Gibeonitæ ſimulant ſe peregrinos eſſe, & conjunctionem cum populo DEI quærere, quos Joſua admittit ad fœdus, ipſisque jurat; & quanquam triduo poſt cognoſcat, ſe deceptum eſſe, non tamen juramentum reſcindit, ſed præſtat, quod juraverat, hoc tamen cum temperamento, ut Gibeonitæ quidem relinquerentur in medio populi DEI, ad viliſſima tamen ſervitia adhiberentur.

§. VI. Porro, *verba non extendantur ultra receptum loquendi modum.* Ideo perjuri non erant, qui cum juraſſent, ſe non daturos in matrimonium filias Benjaminitis, raptas cum raptoribus vivere permiſerunt Judic. XXI. v. 19. & ſeqq. Aliud enim eſt dare, & aliud amiſſum repetere.

§. VII. *Ut non ſit res impoſſibilis*, quæ jurejurando promittitur. Manifeſtum enim eſt, ad omnino impoſſibilia neminem obligari.

§. IIX. Ubi paucis tangenda quæſtio: *utrum is, qui incidit in latrones promittens eis jurejurando certam pecuniæ ſummam, ne occidatur, teneatur eam ſolvere.* Reſponderi poſſe videtur, hoc modo promittentem absque perjurii crimine non poſſe promiſſi fidem ſubtrahere. Omnia enim juramenta de re licita & poſſibili cum electione facta à ſcientibus, & non plane invitis ſunt præſtanda, niſi is, cui promiſſio jurata facta, rem ipſam ſponte remittat. Deinde juramentum factum eſt DEO, cujus nomen non eſt profanandum; imò neque factum eſt ſimpliciter ab invito, ſed eſt actio mixta, in quâ aliquid eſt voluntarii; quia inter pecuniæ ſolutionem & vitæ redemtionem eligit id, quod eſt melius, ſive minus malum, & ut vitam redimat, pecuniam ſe daturum jurejurando promittit. Res promiſſa denique eſt poſſibilis & privata, cui religio & veritas ſemper eſt præferenda.

§. IX. *Ne promittatur res illicita.* Quidam hinc putant, eum non teneri, qui juravit latronibus, ſe ſilentium præſtiturum, nec factum hoc revelaturum Magiſtratui. Nam juramentum hoc dicunt eſſe de re illicitâ, ſpeciemque habere alicujus colluſionis cum latronibus, quæ licet maximè abſit,

juſtitiam tamen impedit, improbos in malitia ſua confirmari, proximo in diſcrimen vitæ incidendi occaſionem præbere, & ſic multis modis in pietatem, juſtitiam, & charitatem proximi ſilentio huic intempeſtivo & obſtinato ſtudentes peccare. De quo quid ſid ſentiendum, in diſcurſu monebitur.

§. X. Conſpiciendum etiam eſt *juramentum cum DEI invocatione*, ita, *ut quidem differat verbis, re vero conveniat*. Hunc nimirum ſenſum habere debet, ut Deus invocetur hoc modo: Deus teſtis ſit, aut Deus ſit vindex. Nam cum ſuperior puniendi jus habens, teſtis advocatur, ſimul ab eo perfidiæ ultio poſcitur & qui ſcit omnia, ultor eſt ideo, quia teſtis, ut loquitur *Grot. d. lib. 2 de. Jur. Pac & Bel.*

§ XI. Finis juramenti eſt, ut per illud præcidantur controverſiæ. DEI enim teſtimonium eſt jusjurandum de re ea, de quâ ambigitur, inquit *Philo*. Et illud non diſſimile *Halicarnaſſenſis*. Ultima fides inter homines tùm Græcos, tum barbaros, quam nulla delebit ætas, eſt ea, quæ per jurata pacta ſponſores adhibet DEOS. Tum ſi quidem materia talis ſit, & verba ita concepta, ut non ad DEUM tantum, ſed ad hominem referantur, jus haud dubie homini ex ipſo juramento quæretur, tanquam ex promiſſo aut contractu, quod ſimpliciſſime intelligi debet. Si vero aut verba hominem non reſpiciant, jus ei conferendo, aut reſpiciant quidem, ſed aliquid ſit, quod ei opponi poſſet, tunc ea vis erit jurisjurandi, ut homo quidem ille jus nullum conſequatur: at nihilominus, qui juravit DEO, obligetur ſtare jurejurando. Quapropter audiendus non eſt Cicero cum ait, perjurium non eſſe, ſi prædonibus pactum pro capite precium non adferatur, ne ſi juratum quidem ſit. Nam etſi perſonam jus deficit, quicquid debetur, ſuppletur per DEUM, quem vindicem, ſi fallat, ſibi ipſe imprecatus.

§. XII. Quare cum homagium dicatur promiſſum ut plurimum juramento firmatum, [illegible] circa publicationes, promiſſa & contractus maximam ſemper inde vim & efficaciam jurisjurandi ut loquitur *Grot.* [illegible] *de J. P. & B. c.* [illegible] §. & nullum vinculum ad [illegible]

deo

dem arctius eſſe, quam jusjurandum; teſte *Cicerone offic. 1.*

§. XIII. Cum vero dicitur Promiſſum, ſciendum eſt, quod etiam Homagium poſſit conſiſtere citra juramentum, ſi videlicet conſuetudine aut alio interveniente pacto hoc fuerit introductum.

§. XIV. Denotatur porro, quinam obſtricti ſint ad præſtandum Homagium. Regulariter igitur nemo ſubditorum excluditur, cujuscunque ſit conditionis aut ſtatus.

§. XV. Unde manifeſtum eſt, etiam Eccleſiæ miniſtros ad præſtandum Homagium, ſi ab imperante exigatur, eſſe obſtrictos. Æque enim ad illos, ac ad alios illud monitum Petri ſpectat. *1. Petr. 2. v. 13.* ſubditi eſtote omni humanæ ordinationi.

§. XVI. Ex Homagio à patre præſtito quidam dicunt filium obligari. Quod filius ſit pars veluti patris, niſi jam virilem induerit ætatem, qua ab ipſo ſeparetur, ut habet *Ariſt. 1 M. M. cap 34.* Quidam negant. Cum enim juramentum omnium maximè ſit perſonale, nec unquam egrediatur jurantes, & obliget conſcientiam, iniquum eſſe, alieno factò alterius conſcientiam adſtringi. In conſcientioſis enim Patrem & filium pro una perſona haberi non poſſe, cum diverſæ ſint eorum conſcientiæ. Quibus tamen omnibus non eximunt filium ſubjectione, ſed eam ſaltem ex aliâ, quam homagii paterni ratione adſtruendam innuunt, utpote Domicilio patris aut nativitate ipſius filii. Idem eſſe judicium de Marito & Uxore æſtimant, ut quod maritus juravit, non teneatur eodem uxor.

§. XVII. Quemadmodum autem ſubditi alii ſunt *ſine conditione*, alii vero *cum conditione*: Ita etiam homagium aliud eſt *illimitatum*, aliud *limitatum*. Illud fit ſine omni conditione. Hoc verò eâ cum lege, quod velint eſſe fideles ſubditi, quamdiu ipſi immunitatibus & juribus ſalvis & illæſis frui & gaudere potuerint.

§. XVIII. Dicitur in definitione homagii, *promiſſum, quod ſubditi præſtant imperanti.* Proprie enim præſtatur Homa-

gium

gium naturali Domino, aut Domino territoriali, eoque mortuo legitimo ejus ſucceſſori de novo præſtandum ſit. Quod tamen maximè procedit, ſi ſtatus Imperantium ſit Monarchicus, aut illi ſimilis, ut, licet non habeat imperans ſummam poteſtatem, ſolus tamen certis locis præſit. In Ariſtocratia enim non neceſſe eſt, ut una aut altera perſona mutata, ideo Homagium repetatur, ſed forſan tum demum, ubi omnes perſonæ ſimul mutantur.

§. XIX. Dicitur porro *Imperanti, ſub cujus imperio habitant.* Homagium enim propriè reſpicit habitationem & domicilium, non vero bona, quæ certæ rei ratione alterius juris dictioni ſubjiciuntur. Ideoq; ad homagium non poteſt compelli vaſallus, niſi ſimul ſit ſubditus, ut nec is, qui bona poſſidet in alieno territorio.

§. XX. *Obedientiæ* nomine venit Executio mandatorum, quæ incumbit ſubditis in rebus politicis omnimoda, in rebus ſpiritualibus, in quantum non eſt contra DEI mandatum. Oportet n. DEO magis obedire, quam hominibus *Act. 5. v. 29.* Eſtque vel *perſonalis*, vel *realis*.

§. XXI. *Perſonalis* executio præſtatur vel miniſterio corporis, vel induſtria, vel labore humano, quem ſubditi præſtant in muniendis civitatibus, in apparatu bellico, & aliis negociis conficiendis. *Realis* conſiſtit in erogatione pecuniæ vel earum rerum, quæ pecuniæ vim & valorem tenent, ad quas referimus collectas tam ordinarias, quam extraordinarias.

§ XXII. *Obedientiæ* verò non ſtatim renunciare poteſt ſubditus, licet imperans ſuo deſit officio.

§ XXIII. Fidelitatem, quam pollicentur ii, qui præſtant homagium, in eo conſtituendam putamus, ut imperantium commoda quærant, vitam defendant, & ab omni proditione, conventiculis, ſedulo abſtineant, & ut reliqui idem faciant, adhortentur.

§ XXIV. *Obſervantia* denique expoſcit honorem, ut ſubditi ſuos imperantes venerentur, illosque debito honoris cultu proſequantur. Atque hunc honorem comitetur vera benivolentia, quam declarabunt pii ſubditi cum preces pro ſa-

lute

lute imperantium, etiam minus commodorum, aut pro publica ſalute non adeo vigilantium concipiunt.

§. XXV. Differt Homagium a *juramento fidelitatis*. Homagium enim obligat ratione perſonæ: juramentum verò fidelitatis ſaltem ratione feudi. Homagium continet verbum ſubjectionis, quòd tamen non continetur in juramento fidelitatis. Homagium non offerri debet niſi exigatur; juramentum verò fidelitatis mortuo Domino ſucceſſori intra annum, menſem vel diem offerendum eſt, niſi quis velit illo beneficio privari, ut monet *pl. Rever. & Ampliſſ. Dn. Balthaſ. Cellarius Polit. l. 11. cap. XIX. §. 15.*

§. XXVI. Nec convenit Homagium ſive juramentum ſubjectionis cum *juramento protectionis, quo vel religionis, vel regionis defenſio alteri promittitur.* Hoc verò protectionis juramentum nullo modo lædit aut imminuit Majeſtatem. Patrocinium enim qui pollicetur & defenſionem, hoc ipſo declarat, ſe illi, cui eam promittit, non eſſe ſubjectum, adeoque, licet juramento protectionem recipiat, majeſtatem, ſi habeat, hoc ipſo non amittere. Sic Orientalis & Occidentalis imperii Imperatores non tàm ſubditis, quam Eccleſiis quædam juramenta præſtiterunt, partim ut Catholicæ fidei ſe addictos eſſe profiterentur, partim ut Eccleſiæ defenſionem ſtipularentur. Anaſtaſius Dicorus, Eutychianæ hæreſeos inſimulatus, ab Euphemio coronam prius impetrare non potuit, quàm chirographo confirmaſſet, ſe fidem catholicam ſervaturum, & concilii Chalcedonenſis decreta rata habiturum, *referente Zonara Tom. III. in Anaſtaſio.*

§. XXVII. Carolus M. Leoni III. dicitur juraſſe, ut in antiquo commentario, qui *ordo Romanus* inſcribitur, recenſetur: *In nomine Chriſti ſpondeo atq; polliceor ego Carolus &c. Imperator coram DEO & Beato Petro Apoſtolo, me protectorem ac defenſorem fore hujus ſanctæ Eccleſiæ Romanæ in omnibus utilitatibus, quatenus divino fultus fuero adjutorio prout ſciero, poteroq;* Ejusdem ferè argumenti juramentum recitat Clemens V. *Clementina unica de jurejurando*, quod fidelitatis & obedientiæ juramentum adpellat. Ab Heinrico VII. quem alias Luzel-

burgium nominant, fuiſſe juramentum fidelitatis verbis expreſſis poſtulatum â Clemente V. negari non poteſt. Sed quod illi forſan primo præſtandum injungebatur, animosè recuſavit. Nulla quidem juramenti, a Carolo M. pra[illegible] expreſſa fit mentio in dicta Clementina; cum tamen *morem obſervationis antiquæ* hoc manifeſtare dicat Clemens, & ſatis audacter ſcribat: *quin juramenta hujusmodi fidelitatis exiſtant a retro Romanis Principibus, non fuit hactenus hæſitatum: imò tàm quondam Albertus Rex Romanorum immediatus prædeceſſor memorati Heinrici Bonifacio Papæ VIII. prædeceſſori noſtro tempore adprobationis ejusdem Alberti, quam Rodolphus pater ipſius, & alii prædeceſſ. ejusdem Romanorum Reges diverſis noſtris prædeceſſoribus juramentum fidelitatis & obedientiæ præſtiterunt*: quædam ſunt monenda ex Hiſtoricis.

§. XXVIII. Nullum quidem dubium eſt, quin, ſi modo genuinum adeſt Caroli M. juramentum, ad illud Clemens reſpexerit; cum ſenſu conveniant, ut conferenti utrumq; patebit. Sed deſiderantur rationes, quibus probetur: hoc Caroli M. juramentum fuiſſe *fidelitatis juramentum*. *Vid. diſcurſ. Hiſtoric-Polit. de Carolo M. membro VI §. 12.* Nullum enim feudum aut beneficium accepit à Pontifice, nec imperium debuit Epiſcopo Romano, ut prolixe probatum, *loci dicti membro VI. §. X.* Quin Leo III. Carolo *ſuam fidem atq; ſubjectionem per ſacramenta* voluit firmare. Annales Francici, Carolina ætate ſcripti, ad an. IↃCCXCVI. expreſſe: *Romæ Hadriano defuncto Leo Pontificatum ſuſcepit: & mox per legatos ſuos claves confeſſionis ſancti Petri ac vexillum Romanæ urbis cum muneribus Regi miſit; rogavitq;, ut aliquem de ſuis optimatibus Romam mitteret, qui populum Romanum ad ſuam fidem atq; ſubjectionem per ſacramenta firmaret.* Baronius eadem retulit *ad ann.* IↃCXCVI. *n.* 16. ſed ultima verba; *rogavitq;, ut aliquem* &c. ut cauſſæ ſuæ obfutura, malitioſè omiſit. Idem Baronius *anno* IↃCCC. *n.* 7. non agnoſcit aliud, quam protectionis juramentum, ſcribens: *Non omiſit idem imperator juramento tunc ſe obligare Romanæ Eccleſiæ defenſorem*: quod jus jurandum his verbis concipi á poſteris etiam conſuevit: In nomi-

nomine Chriſti ſpondeo atque polliceor ego Carolus Imperator coram DEO & beato Petro Apoſtolo, me protectorem ac defenſorem fore hujus S. Romanæ Eccleſiæ in omnibus utilitatibus, quatenus divino fultus fuero adjutorio, prout ſciero, poteroque. *Hæc Cardinalis.*

§. XXIX. Ottonem I ſive Magnum Johanni XI, quem alij eſſe volunt. X. ſcribunt præſtitiſſe juramentum, quod in Gratiam decretum *diſtinct.* 63. cap. XXXIII. irrepſit, quod Gloſſa appellat *juramentum fidelitatis.* Sed hoc totum confictum eſſe, dudum docuit Melchior Goldaſtus Reichsſatz. part. 1. fol. m. 306.

§. XXX. Lotharius Saxo ignominioſa quadam pictura in Laterano fertur Romæ repræſentatus, quaſi ante Pontificis Pedes in genua provolutus exſpectaret á Papa beneficium imperii Romani collationem, ſubſcriptis his verſibus:

Rex venit ante fores, jurans prius urbis honores,
Mox homo fit Papæ, ſumit quo dante coronam.

Sed in Romani imperii contemtum á ſedis Romanæ Fautoribus eſſe eam confectam, monent eruditi. Ad hanc picturam reſpexit Fridericus I. cum in Comitiis Biſuntinis inter alia cordate contra Pontificum ambitionem diſſereret, dicens: A pictura *cœpit*, ad ſcripturam pictura *proceſſit, ſcriptura in autoritatem prodire conatur. Non patiemur, non ſubſtinebimus, coronam ante ponemus, quam imperii coronam una nobiſcum ſic deponi conſentiamus.* Picturæ deleantur, *ſcripturæ retractentur, ut inter regnum & ſacerdotium æterna inimicitiarum monumenta &c.*

§. XXXI. Friderici I. ſive Barbaroſſæ non dubitat perſuadere Hadrianus IV. in Comitiis Biſuntii celebratis, *ſuum eſſe beneficium, quod imperaret*: ut Legatorum Pontificiorum unus audacter ibi dixerit: *A quo ergo habet, ſi á Domino Papa non habet imperium*, ut ex *Radevico* refert *Chriſtophorus Lehmannus Chron.* Spirens. l. V, cap. 68. Quam injuriam vindicaſſet animoſus libertatis Germaniæ aſſertor, niſi callida expoſitione veterator ſe expediſſet *beneficium per bonum factum* exponens. Suſpectus ergo eſt, imo falſus *mos obſervationis antiquæ*, quam jactavit Clemens.

§.XXXII. Nec confundendũ eſt homagium cum *juramento civium*, quod cives novelli in numerũ civium aſſumendi, ſolent præſtare. Forma juramenti, in quam conceptis verbis juratur à civibus Jenenſibus refertur ab Excell. *Cellario* Polit. L. II. c. 19. §. 22. Ex veneranda antiquitate placet quoddam adſcribere juramentum, quod Athenis circa annum XX. ætatis præſtabant Ephebi, in numerum civium adſcribendi. Forma ej9 recenſetur apud *Stobæum ſermone* XLI. de Republ. his, verbis: ὐ καταισχυνῶ ὅπλα τὰ ἱερὰ, ὐδ᾽ ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην, ὅτῳ ἂν στοιχήσω. ἀμυνῶ δὲ ὑπὲρ ἱερῶν, καὶ ὑπὲρ ὁσίων, καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν. τὴν πατρίδα δὲ ὐκ ἐλάσσω παραδώσω, πλείω δὲ καὶ ἀμείω, ὅσην ἂν παραδέξωμαι. Καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κρινόντων ἐμφρόνως, καὶ τοῖς θεσμοῖς τοῖς ἱδρυμένοις πεισωμαι, καὶ ὕς τινας ἂν ἄλλυς τὸ πλῆθος ἱδρύσηται ὁμοφρόνως. Καὶ ἄν τις ἀναιρῇ τὺς θεσμὺς, ἢ μὴ πείθηται, ὐκ ἐπιτρέψω, ἀμυνῶ δὲ μόνος, καὶ μετὰ πάντων. Καὶ ἱερὰ τὰ πάτρια τιμήσω. Ἵστορες θεοὶ τῦτων. i. e. *non ignominia afficiam arma ſacra, neq; deſeram meum aſtitem, quo cum junctus fuero. Dimicabo pro ſacris & profanis, ſive ſolus, ſive cum multis. Patriam non relinquam in deteriori ſtatu, ſed ampliori, melióriq;, quàm acceperim Semper Magiſtratui præfecto prudenter obediam; & legibus conſtitutis parebo, atque aliis quibuscunq; plebis conſenſu decretis. Quod ſi quis leges vel irritas facere, vel eis non obtemperare velit, non concedam; ſed ulciſcar tàm ſolus, quàm cum pluribus. Sacra quoq; patria colam. Horum DII mihi teſtes, & conſcii ſunto.*

§. XXXIII. Differt etiam homagium â *Juramento ſtudioſorum*, quod Matriculæ inſcribendi, & in numerum ſtudioſorum recipiendi, præſtant. In noſtra inclyta Salana talis præſcripta eſt forma juramenti *Ego N. N. juro. I. me fundatoribus hujus Academiæ, Illuſtriſſimis Principibus, Ducibus Saxoniæ, neq; mediatè, neque immediatè detrimentum allaturum. II. Me reverentiam habiturum debitam Magnifico Dn. Rectori, & Profeſſoribus, & in regenda diſciplina obtemperaturum hujus ſcholæ ſtatutis. III. Me adhibiturum diligentiam in diſcendo, dignam perſona Scholaſtica, & lectiones neceſſarias auditurum ſedulo. IV. Injuriam*

riam mihi factam conſulto nec per me ipſum nec per alium, me vindicaturum, ſed ſuper illa imploraturum auxilium Rectoris. V. Si quid delinquerem, aut aliquid haberem controverſiæ cum alio, me acquieturum in juriſdictione Scholaſtica, & fore contentum ſententiæ Domini Rectoris aut ſenatus, ſi is cauſam cognoſcit. ITA DEUS ADJUVET.

§. XXXIV. Patet quoque facile, *juramentum Officialium* cum Homagio non convenire, quod officiales ratione officii commiſſi ſolent præſtare. Talia ſunt juramenta *Præſidis Judicii Rottwilenſis, Scribæ, Procuratorum, & Tabellionum,* ut pluribus referuntur à *Melchiore Goldaſto* tom. 1. der Reichsſatzungen fol. 6. & Tom. 11. fol. 305. 306. Sic Oligarchicos ſuo tempore in quibusdam civitatibus juraſſe ſcribit Ariſtoteles *V Polit cap. IX. populum odio habebo, & conſilio annitar, ut malè habeat.* Quod improbat, Philoſophus monens: *expedire potius ſi ſimulent ac fingant contrarium, atque ita juramentum concipiant:* Non afficiam populum injuriis. E contrario ſenatus Athenienſis jurabat: *Se populo maximè, conſulturum,* referente *Demoſthene in Democratem & Næeram.*

§. XXXV. Toto denique cœlo diſtat ab homagio *juramentum imperantium.* Quæ quidem juramenta nón ſunt unius generis. Quædam enim jurantis, aut jurantium, majeſtatem non minuunt, quale eſt illud, quod ex Gergobiorum antiquiſſimis archivis depromptum recenſet Bodinus l. 1. de Rep. cap. VIII. his verbis; omnibus Regibus ad intuendum & incitandum proponens: *Juro ego per DEUM omnipotentem, ac promitto, me juſte regnaturum, judicium, æquitatem, ac miſeriordiam facturum:* Ab hoc juramento qui recedit, & Tyranni potius, quam Regis vices explet, divino quidem ſubjectus eſt judicio & poenis, nulli verò cognitioni aut dijudicationi humanæ. Damnanda ergo eſt feralis illa ſententia: Reges, principes, optimates, & quoscunque tandem Imperantes, eſſe Miniſtros & Procuratores, â quibus liceat populo non tantùm repetere ſuarum actionum rationes; verum etiam eosdem accuſare, damnare, deponere, ultimoque ſupplicio afficere. Hujus ſui facti rationes petunt quoque inter

 alias

alias ab præſtito juramento. Sed juramentum, quâ tale, Majeſtatem non lædit; verum conditiones, in quas juratur, quæ, ſi debeant obſervari, tales eſſe qoſſunt, ut integra non maneat Majeſtas penes jurantem.

§. XXXVI. Quædam juramenta imperantium lædunt & imminuunt Majeſtatem. Quale fuit Heinrici Andium Ducis, cum Poloniæ Rex à Legatis renunciaretur, his verbis conceptum: *Ego Heinricus, Rex Poloniæ &c. juro DEO omnipotenti, quod omnia jura, libertates, privilegia publica & privata, juri communi non contraria, Eccleſiis, Principibus, Baronibus, Nobilibus, civibus, incolis, per meos prædeceſſores Reges, & quoscunque Principes Dominos Regni Poloniæ juſtè conceſſa, & quæ in interregno decreta ſunt, ſervabo; jusque omnibus incolis more Majorum reddam &c. ſi quidem (quod abſit) ſacramentum meum violavero; nullam nobis incolæ regni obedientiam præſtare tenebuntur &c. Sic DEUS adjuvet.* Hæc formula, *ſubjicit Bodinus l. 1. de Republ. cap. VIII p. m. 139. non regiam majeſtatem*, ſed *Principis* (id eſt in Republ. primi) conditionem ſapit. Atque hæc de hiſce.

Ringel-Gedichte.

Zeit bringet Roſen dar. viel Jahre ſind verfloſſen
Da ihr / O werther Freund / den zarten Weißheits-Sproſſen
Zu Bautzen eingelegt / genommen deſſen wahr
Durch unverdroſſnen Fleiß / Zeit bringet Roſen dar.
Zeit bringet Roſen dar. nach dieſem ward begoſſen
Die Wurtzel offt mit Müh' / im Jehna fängt zuſchoſſen
Ein

Ein grüner Zweig hervor / noch über etlich Jahr'
Erwartet man was mehr. Zeit bringet Roſen dar.

Seinem freundgeliebten H. Landsmann und Tiſch-Geſellen ſtatt wohlmeinender Glückwünſchung auffgeſetzt
Durch
M. Johann Frantzen von Zittaw.

WAs dein kluger Geiſt bedacht/
Was er ſich zum Ziel geſetzet/
Wann er Morgens und bey Nacht
ſich mit Büchern hat geletzet
Wie du mit der weiſen Lehr
deine Sinne faſt betawen
laſſen/ und was ſonſten mehr
leſtu/ Liebſter/ jetzo ſchawen.
Nimb die Bücher zu der Hand/
ſtrebe du ſo fort nach Ehren
daß Geliebte Vaterland
wird dir Lob und Lohn vermehren.

dieſes ſchrieb ſeinem geehrten Herrn Landesmann
Peter Ernſt Cramer
der rechte befliſſener.

WOhl dem der da ſeine Sinnen
Von der zarten Jugend an/
Zu des Phœbus hohen Zinnen
richtet/ der die ſchwere Bahn

ſo

ſo zur Kunſt und Tugend führet
hurtig ſteiget und berühret.

Denn Er kan gar bald erlangen
Daß was jhn unſterblich macht
und mit ſolchen Gaben prangen
die nicht Golde gleich geacht/
wie dis auch an jhn erhellet
liebſter/ und ſich itzt darſtellet.

In dem Er deß Geiſtes Flammen
embſig in der Muſen Pfort
durch viel Mühe ſchlägt zuſammen
eylet zum gewünſchten Ort
da man dieſes jhm verehret
welchs der Pöfel nicht verwehret.

Fama ſchwing die weiſſen Flügel
ferne von der Saalenſtrand
las den Roſſen jhre Zügel
ſchieſſen/ mache doch bekand
meinen Freund/ daß Bautzen wiſſe
ſeine Kunſt/ und jhn begrüſſe.

Mit welchem ſeinem vielgeehrten Herren Stubengeſellen ſein treugeneigtes Gemüthe bezeigete in eyl

Johannes Georgius Sturm B.L.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

F I N I S.